

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antonii Mariae Gratiani A Burgo S. Sepulchri Episcopi Amerini De Vita Joannis Francisci Commendoni Cardinalis Libri Quatuor

Graziani, Antonio Maria

Parisiis, 1669

Cap. VII. De sacrorum disciplina in Polonia depravata.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9616

ipse antea amicitia, & consuetudine devinctos habebat, sermone, & litteris celebrata, tum maxime prædicatione Stanislai Hosii Cardinalis Varmienfis, vnius è Concilii Præsidibus, cui cum Commendono plurimus vsus, & familiaritas intercedebat. Itaque & advenientem Chelmenfis Episcopus, & Plocentium Palatinus primarii homines perornato, ac frequenti comitatu ad tertium ferme lapidem obviam Regis missu egressi cum omni humanitatis, ac benevolentia significatione acceperunt; & apud Regem ipsum singulari in honore, atque dignatione fuit. Vim enim illam ingenii, quæ in eo semper summa enituit, atque vitæ integritatem, & modestiam Rex adeò suspexit, vt quamquam ipse cupiditatibus suis impotenter parere assuesset, tamen alienæ virtutis haud sanè obtrektor; & diligere eum, & certè revereri magnopere visus fit.

De sacrorum disciplina in Polonia depravata.

CAPUT VII.

REGNUM Poloniae Sigismundus Rex Augusti hujus, ad quem Commendonus venerat, pater, diu temperato, justoque imperio habuerat, filioque moriens firmum, atque stabile reliquerat, vir cum cætera rectus, & rei suæ probe gnarus, ac prudens, tum eximiâ, & constanti in

Christianam religionem fide. Qui cum junctos sibi amicitia, & affinitate Germaniæ Regulos aliquot haberet, iis sacrorum jura turbantibus adeò non favit, ut graviter correptos missis legationibus ab exitialis sententiæ ausu deterrere conatus sit, florentem Germaniæ statum, roburque validissimæ gentis convelli, atque infringi confusione illâ religionis identidem monens. Idem paulò post ab eodem furore desciscentes cum omni propè Germania à Carolo V. Federicum, & Lantgravium, armâque moventes, & se ad societatem ejus belli promissis ingentibus sollicitantes, non rejecit solùm, sed cladem, quâ mox afflicti corruerunt, utrique prædixit; adeoque cavere, atque alieno periculo sapere didicit, ut nec ipse se in illud bellum interposuerit, nec privatim ex suo Regno quempiam ulli parti militare sit passus, quod apud Polonos gentem ex legibus suis, non ex Regum libidine viventem, & maximè gaudentem libertate, non mediocri curæ, atque diligentia fuit: tantùmque omni tempore studii posuit in eo, ne qua contagio pestiferarum opinionum in suum Regnum maneret, ut ne libera quidem suis commercia cum Germanis reliquerit. Mercatores, ut aditu in Regnum non prohibuit, ita licentiâ invehendi, ac per colloquia, cœtusque disseminandi novam religionem, acerbis edictis, ac pœnis frenavit, planèque coërcuit. Quin ne parentibus quidem, quod antea fiebat, mittere in civitates Germa-

niæ liberos disciplinæ, ac litterarum causâ permisit, nisi quas integras, nec illâ pollutas esse lue constaret, quamquam huic curæ ejus molestum adversarium experiretur Albertum Brandenburgium societatis Theutonicorum in Prusia Magistrum, qui cum à religione defecisset, idem virus, quo societatem suam non multò post oppressit, etiam in Polonia spargi cupiebat. Sed Sigismundus hoc studio, curâque, quandiu vixit, ad ultimam ^{autem} vitæ senectutem pervenit, si non inviolatum à peregrinis religionibus Regnum præstitit, certè incrementum sumere eam pestem non est passus. Post mortem inde ejus, nec consilium par, nec animus ad eam curam Augusto filio fuit. Ita spes erecta eorum, quibus per hæc crescendi materia quæritur. Secutum filii, matrisque dissidium, quo Regis, legumque resoluta majestas, latè aditum excubantibus in occasionem hæreticis patefecit, continuoque omnis errorum, ac perditarum opinionum cohors irrupit. Fortè amissâ Isabellâ vxore in amorem Barbaræ Radgivillæ Augustus illapsus erat, cui mulieri claro in Lithuania genere, ac principe familiâ natæ omnium rerum, quàm famæ major semper cura fuit. Prostratâ pluribus pudicitia, ab iis ipsis formam, corpusque, & mollem lasciviam laudantibus deductus ad eam primò Rex ferebatur. Cæterùm utcumque potitus, adeò blanditiis, & consuetudine ejus est irretitus, captusque, ut brevi mulier non contenta vi, atque

que potentiâ, nomen quoque conjugii, & mox Reginae appellationem affectarit. Idem Augustus ipse eo impensius cupere, quo plura adversarentur, ut ferè humanum ingenium vetita flagrantius appetit. Id enimverò mater, fororesque Regis, haud aliter quàm dedecus ingens domus, ac dehonestamentum averfari. Mater erat Bona Sfortia, Galeatii, & Isabellæ Aragoniæ filia, illius cujus injuriæ funestam illam, ac calamitosam facem accenderunt, quâ, Italiâ Gallorum petitâ armis, ac diuturno vastatâ bello, omnis propè Patrum memoria conflagravit. Bonæ ingenio materni inerant spiritus, & minimè muliebres curæ, & viro assueverat ab senectâ, ac miti naturâ vxori obnoxio, ut non consortem modò Regni, sed sæpe arbitram ageret. Filium ipsum Regem imperiosè habuerat, eo exuentem matris obsequium impatientius tulit. Et Barbaræ amores ipsa exploratius norat, ut ferè turpia fœminarum fœminis, quàm viris celerius, certiusque noscuntur, & filio objectabat. Quæ igitur ne honestam quidem, & probam è privata domo nurrum toleratura fuisset, scortum vsque ad æmulationem sui, nuptiâsque, & regium nomen, quod ipsa jam spe satis polluisset, extolli ferociter fremebat. Eo Augusti animus magis accendi, nec mora nuptiis fuit. Sed quia non ut conjugis, ita Reginae quoque nomen, ornatumque, & insigne Regium tribui ab illo, aut ne tribueretur obsisti, intercedique à matre poterat, nisi Senatus vo-

luntas accederet, sine cujus ordinis auctoritate nihil in Republica decerni ex legibus Polonorum potest, magnis jacturis conciliare, ac trahere ad se quisque Principum animos, singulorumque affectare sententias. Augustus suum cuique dicere in deligenda vxore iudicium, nec Regem non
» æquâ cum cæteris conditione esse debere. Quæ
» in matrimonii jus, in domum Regiam, in fortunarum, ac totius vitæ societatem recepta jam sit,
» cur ei Regium nomen, & par cum viro honos, qui mos in privatis valet, negetur? Bona adversus hæc turpitudinem nuptæ, incontinentiam filii obijcere, & si juvenis infirmitate lapsus nominis, ac decoris sui curam abjecisset, publicam fraudem, noxamque abesse debere, nec ipsos alienæ intemperantiæ participes, ac suffragatores fieri, scilicet Reginam appellarent, haberentque, quam nemo domi suæ nurum, ob vitæ proba passurus esset. Vicit tamen respectus Regis, majestatisque, & conjux Barbara, & Regina appellata est. Cæterum dum discordant ipsi, Regia vis hebetatur, & impunitas, & licentia dominatur. Ita Regnum brevi, ex levissimi cujusque libidine, peregrinis sacris, institutisque, & opinionibus novis oppletur, dispergentibus latè viris multis novitatis Doctoribus, ut numquam defunt, quibus captæ errore mentes emolumento sunt. Nec secretò, atque intra privatos postes Christiani ritus contemnuntur, sed in publico etiam, ac palam novarum disciplinarum rationes,

ac præcepta traduntur, cœtus, concionésque mixtæ hominum, mulierúmque turbæ habentur: novis ritibus res divinæ, precationésque fiunt. Vetus & à majoribus sanctè culta religio eluditur, irrisuíque habetur, incestóque ore, ac maledictis incessitur, ac multis passim locis aboletur: templa invaduntur, bona Ecclesiarum ab alienis dominis occupantur, fortunæ diripiuntur, sacerdotes sedibus suis pelluntur, omnes denique ceremoniæ, omnia pietatis jura confunduntur. Principes quoque viri, & serpenti latiùs quotidie malo pars magna Senatus, eâ contacti labe habebantur, validiórque factio erat, quàm vt leges, aut Regem timeret. Jam non impetu solùm, sed tempore etiam invaluerat morbus, cùm Commendonus in Poloniam venit, atque hæretici Ecclesiasticorum exitio maximè imminentes, ad eorum accidendas opes Senatusconsultum à Rege proximo superiore anno extorserant, quo sacerdotale jus magnopere minui videbatur, auctíque animi de vetustis legibus, quæ adversus violatores sacrorum institutæ apud eos sunt, abrogandis, agitabant. Et illi quidem (vt mos perpetuus omnibus hæreticis) quamquam diversis ipsi sententiis, rationibúsq; inter sese pugnent, studia adversus nos conjuncta habebant, ardentésque animis, & conatu summo cœptis incumbabant.

